

**POLITICAL SCIENCE AND INTERNATIONAL RELATIONS
(Optional) (Paper : I)**

राज्यशास्त्र व आंतरराष्ट्रीय संबंध (वैकल्पिक) (पत्रिका : - I)

Political Theory and Indian Politics

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional (Essay) type

स्वरूप : पारंपारिक (वर्णनत्मक)

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

N.B.: (1) Answers must be written either in **English** or in **Marathi**.

सूचना : उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.

(2) Questions No. 1 is **compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any Four** selecting one question from **each Section**.

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.

(3) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

(4) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.

ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

(5) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.

(6) Candidates should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.

उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(7) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.

कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

SEAL

३६६०३९

Marks

गुण

40

1. Answer the following : (10 marks each) :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) State the meaning of law and explain the term rule of law.
कायद्याचा अर्थ सांगून 'कायद्याचे राज्य' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (b) Describe Mahatma Jyotiba Phule's views on social equality.
सामाजिक समतेबाबत म. जोतिबा फुले यांच्या विचारांचे वर्णन करा.
- (c) Explain the importance of Directive Principles of State Policy.
राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (d) Examine the role of Zilla Parishad in the development of rural sector.
ग्रामीण क्षेत्राच्या विकासातील जिल्हा परिषदेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

SECTION - A

विभाग - अ

2. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the scope of political science. 10
राज्यशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (b) Critically examine the social contract theory of origin of state. 10
राज्याच्या उत्पत्ति विषयक सामाजिक करार सिद्धांताचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- (c) Describe Marxist theory of revolution. 10
क्रांतिविषयक मार्क्सवादी सिद्धांताचे वर्णन करा.
- (d) Define Justice. Explain the characteristics of Political Justice. 10
न्यायाची व्याख्या द्या. राजकीय न्यायाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

3. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) State the importance of behavioural approach to the study of political science. 10
राज्यशास्त्राच्या अध्ययनाच्या वर्तनवादी दृष्टिकोनाचे महत्त्व सांगा.
- (b) Discuss the divine theory of origin of state. 10
राज्याच्या उत्पत्ति विषयक दैवी सिद्धांताची चर्चा करा.
- (c) What are the major functions of welfare state ? 10
कल्याणकारी राज्याची मुख्य कार्ये कोणती आहेत ?
- (d) Define the concept of Authority. What are the various types of Authority ? 10
अधिसत्ता या संकल्पनेची व्याख्या द्या. अधिसत्तेचे कोणते प्रकार आहेत ?

SECTION – B**विभाग - ब****4. Answer the following sub questions :**

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What are the major expectations of Feminist ideology from the state ? 10
स्त्रीवादी विचारधारेच्या राज्याकडून कोणत्या मुख्य अपेक्षा आहेत ?
- (b) Examine Plato's concept of 'Philosopher King'. 10
प्लॅटो च्या 'तत्त्वज्ञ राजा' या संकल्पनेचे परीक्षण करा.
- (c) 'The theory of class war is the soul of communist ideology' comment. 10
'वर्गसंघर्षाचा सिद्धांत हा साम्यवादी विचाराचा आत्मा आहे' भाष्य करा.
- (d) What is the meaning of Swaraj in Gandhian vision ? 10
गांधीवादी दृष्टिकोनातून स्वराज्याचा काय अर्थ होतो ?

5. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain the relevance of environmentalism in the present times. 10
सद्यस्थितीत पर्यावरणवादाची प्रस्तुतता स्पष्ट करा.
- (b) Compare the views of Hobbe's and Locke about rights of the citizens. 10
नागरिकांच्या अधिकारांबाबत हॉब्स व लॉक यांच्या विचारांची तुलना करा.
- (c) Explain J. S. Mills views on liberty. 10
स्वातंत्र्यविषयक जे. एस. मिल चे विचार स्पष्ट करा.
- (d) Comment on Ambedkar's views of social Justice. 10
आंबेडकरांच्या सामाजिक न्याय विषयक विचारांवर भाष्य करा.

SECTION – C**विभाग - क****6. Answer the following sub questions :**

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain the significance of the Preamble of Indian Constitution ? 10
भारतीय संविधानातील प्रस्तावनेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (b) Comment on 'Supreme Courts role in protecting rights of citizens'. 10
नागरिकांच्या अधिकारांच्या संरक्षणातील सर्वोच्च न्यायालयाच्या भूमिकेवर भाष्य करा.
- (c) Explain the powers and functions of High Court. 10
उच्चन्यायालयाचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- (d) Describe the causes behind the emergence of regional political parties in India. 10
भारतातील प्रादेशिक पक्षांच्या उदयामागील कारणांचे वर्णन करा.

P.T.O.

7. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What are the constitutional provisions made for the upliftment of the weaker sections of society in India ? 10
भारतातील दुर्बल घटकांच्या उन्नतीसाठी संविधानात कोणत्या तरतुदी करण्यात आल्या आहेत ?
- (b) Explain the composition, functions and powers of National Human Rights Commission. 10
राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची रचना, कार्ये व अधिकार स्पष्ट करा.
- (c) State the powers and role of Governor as nominal head of the executive. 10
कार्यपालिकेचा नाममात्र प्रमुख म्हणून राज्यपालाचे अधिकार व भूमिका सांगा.
- (d) Comment on Coalition Politics in India. 10
'भारतातील आघाड्यांचे राजकारण' या विषयावर भाष्य करा.

SECTION - D

विभाग - ड

8. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) State the composition of and functions of Municipal Corporations in Maharashtra. 10
महाराष्ट्रातील महानगरपालिकांची रचना व कार्ये सांगा.
- (b) Evaluate the demand of creation of separate state for Vidarbha region. 15
विदर्भ प्रदेशासाठी स्वतंत्र राज्याच्या निर्मितीच्या मागणीचे मूल्यमापन करा.
- (c) Critically examine the performance of cooperative movement in the state of Maharashtra. 15
महाराष्ट्रातील सहकार चळवळीच्या कार्याचे चिकित्सक परीक्षण करा.

9. Answer the following sub questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) How the office bearers can improve the working of Zilla Parishads ? 10
जिल्हा परिषदेचे पदाधिकारी कामकाजात कशी सुधारणा आणू शकतील ?
- (b) Comment on role of caste in the politics of Maharashtra. 15
महाराष्ट्राच्या राजकारणातील जातीची भूमिका यावर भाष्य करा.
- (c) Critically evaluate the role of statutory development boards. 15
वैधानिक विकास मंडळांच्या भूमिकेचे चिकित्सक परीक्षण करा.